

- amintiri
- evocări
- portrete

G. CIPRIAN

zonă în care luminile, oricât ar fi fost de mari, sînt întrecute de umbre — G. Ciprian, care iubea atît de mult viața, a găsit o... „năzdrăvanie” care să-l țină viu, multă și multă vreme.

Într-o zi, din toată răspîndirea și rostogolirea pe drumurile întortocheate și bolovănoase ale teatrului și ale unei personalități înnodate cu toate complexele de îndrăzneală și timiditate, G. Ciprian s-a oprit, și-a scos condeiul — care era ascuțit de multă vreme, dar nu știa nimeni — și s-a apucat să scrie, intrînd triumfal — așa zice „călare” — în literatura dramatică românească. Anul era 1927 și piesa : *Omul cu mîrtoaga*. „Mîrtoaga” s-a dovedit a fi — peste vreme — un armăsar de cursă lungă care ia luat-o — de atunci încă — la goană prin Europa, jucată fiind la Berlin, la Praga, la Berna și la Paris, unde a fost interpretată — în 1937 — de Georges Pitoëff și Pierre Brasseur, între alții.

Succesul atît de mare n-a schimbat cu nimic viața celui care-l dobîndise. Nici nu s-a înfumurat, nici nu s-a apucat de „industrie dramatică”. Avea prea mult umor și simț al ridicolului, avea reacții prea „altfel” decît ale altora — și deci — a rămas el însuși, cu bucuriile și chinurile unei vieți pe care o ducea mai departe, așa cum simțea, așa cum gîndea, care era „a lui”, fără îngădire și tipare...

...Și iată că așa, din aceste caracteristici de frondă și nonconformism ale autorului și ale tinereții lui, s-a născut *Capul de rățoi*. Într-o vreme cînd majoritatea autorilor dramatici se mulțumeau cu formula facilă a „triumhiului” sau cu situațiile sprintare ale farsei, G. Ciprian are îndrăzneala să spargă toate tiparele și canoanele și să facă „o baie de ereiri” — neașteptată și acidulată — spectatorilor anului 1940, cînd *Capul de rățoi* s-a jucat pentru prima oară.

S-au împlinit — în primăvară — doi ani de cînd G. Ciprian s-a stins — așa cum se spune — din viață... Cineva susținea că actorul care mai trăiește fără să mai apară pe scenă, moare de două ori — o dată cînd a părăsit teatrul și a doua oară cînd părăsește viața ca orice muritor. Poate că e un adevăr trist în acest gînd. Actorul Ciprian, care și-a trăit atît de intens și de năstrușnic, în continuă mișcare, clipele vieții proprii și clipele vieții teatrului, a fost silit, în ultimii ani, la o imobilitate dureroasă și pentru el, și pentru cei care-l iubeau și-l prețuiau. Actorul, adică „măscăriciul”, cum i-a plăcut să-și spună, plecase, într-un fel, dintre noi, pentru că se ascundea în durere, pentru că nu ne lăsa să-i vedem suferința; iar „măzgăliciul” — alt autocalificativ — omul de spirit, originalul mînuitor de condei, scriitorul surprinzător și ghiduș era prezent pe scenele noastre, la fel de viu, la fel de tînăr...

...Pentru că, lăsînd la o parte cariera actricească — strălucită și plină de biruinți — dar care are, totuși, o viață scurtă, egală cu a contemporanilor, intrînd apoi într-o

Astăzi, când porțile literaturii dramatice s-au deschis pretutindeni, pentru toate formele, pentru toate inovațiile, când circula prin teatru atâtea și atâtea „idei“ și „curenți“, lucrul nu mai pare — deși este în continuare — atât de nou. Dar, dacă ne întoarcem în timp, la ora când piesa a fost scrisă, nu putem să nu ne mândrim cu originalitatea și noutatea scriitorului care, de pe malurile Dâmboviței, în urmă cu treizeci de ani, anticipa o întreagă literatură dramatică ce avea să vină. Afirmațiile noastre nu sînt numai un omagiu personal și postum adus autorului. Turneul la Veneția, făcut

acum trei ani cu Teatrul de Comedie, unde am reprezentat și *Capul de rățoi* — ecoul și comentariile pe care piesa le-a stîmnit — i-au adus și meșterului G. Ciprian, cu câteva luni înainte de plecarea dintre noi, un zîmbet final de mulțumire... Iar prima lui piesă, în afară de întrarea triumfală în literatura dramatică românească — *Omul cu mîrtoaga* — i-a lăsat lui G. Ciprian o parte din titlu, — un titlu de noblete, am zice noi —, ani de zile prietenii i-au spus și îi mai spun încă: „OMUL“!

Mircea Șeptilici

MONOLOG CU „TITLU NEFIXAT“

Nu mă cunoașteți și nu vă cunosc, dar vă sfătuiesc prieteneste, părintește, feriți-vă să faceți teatru! Feriți-vă ca de ciumă. În teatru e o mincătoare cum nu s-a mai văzut. E imposibil să pătrundă un element tînăr. În timpul viscolului din 1954, m-am dus la directorul Naționalului și l-am rugat să-mi joace o piesă; măcar una, că n-aveam mai multe în acel moment. Era foarte ușor de pus în scenă, economică la montare, de efect, și stimulatoră pentru tînăra noastră industrie chimică. Mai întii intrau în scenă doi domni — Roc, cu litera c, și Rok, cu litera k, dușmani de moarte între ei, fiindcă Roc susținea că alfabetul începe cu litera A, iar Rok susținea că alfabetul începe cu litera A. Fiecare ținea un scurt discurs cu miez, apoi se luau la bătaie, după cum era și normal. Între timp, un soldat cu romb albastru, și altul, cu romb indigo, aduceau în scenă cite o lădiță. Totul la scenă deschisă. După ce se termina bătaia, învingătorul lua petarde din lădiță și le arunca în sală. Uite, așa!

Spectatorilor rămași teferi li se servea apoi, în foaier, țuică fiartă. Chestia era oportună, aveam și un referat favorabil de la Vinalcool, dar credeți că am găsit măcar un pic de înțelegere? Directorul m-a aruncat pe scară. M-am dus la teatrul de peste drum, care întimplător nu avea director. L-am găsit pe pompierul de serviciu și m-a tratat cu o bulină, zicea că e rudă cu portarul echipei de hochei și i-a adus-o din străinătate, în loc de calcii Sandoz. Mi-am dat seama imediat unde bate și l-am refuzat categoric. Mama spunea că geniul e un fel de febră; îmi vine să rid. toți scriitorii pe care îi cunosc sînt sănătoși tun. Am termometrul la subțioară. Poftim: 36 cu 6 (faceți-l să circule din mină în mină).

În următorul an bisect am mai făcut o piesă, ceva mai accesibilă, și m-am dus la, azi răposatul, Teatru al Juventutei. Probabil nu l-ați mai apucat, nu-i nici o pagubă, că tot n-a vrut să mă joace. Era o piesă religioasă: Pace semurului tău!, în care apăreau Brahma Putra, cumanatul regelui Mutesa al Bugandei, care mai era în viață, doi milionari americani de pe coasta Pacificului, care tocmai cîștigaseră la licitație niște terenuri petrolifere în Alaska, și Zavoda II, îl știți, Vasile! Piesă foarte bună. Credeți că mi-a jucat-o, aș! Nici aștia nu s-au orientat. Au obiectat că

n-are roluri feminine. Nu v-am spus? E o mincătoare... E imposibil să pătrundă un element tînăr. M-am gîndit s-o vind americanilor, dar am renunțat; au ei, și așa, destule necazuri, și fără mine. Mai degrabă te înțelege tot unul de-ai noștri săracii!

Acum am venit aici, și am ceva speranțe. O chestie foarte modernă, de idei și anti-idei. Nu i-am găsit încă un titlu. Protagonistul intră în scenă și spune gînditor: du-du-duba-dubaduba. Imediat, toți ceilalți de pe scenă se impart în grupuri adverse. Unii spun: duba-duba-duba-duba, iar ceilalți dimpotrivă: duba-duba-duba-duba. Un bătrîn cu sau fără barbă încearcă să-i împace: duba-duba-duba-duba. Cîțiva se lasă convinși: duba-duba-duba-duba. Restul protestează cu vehemență gradată: duba-duba-duba-duba. Se formează grupuri mici care discută cu aprindere: duba-duba-duba-duba. Murmurul se stinge și deodată cineva spune: Paralelipiped. La început unii contestă: duba-duba-duba-duba, dar în cele din urmă se ajunge tot la duba-duba ș.a.m.d. Am ceva speranțe, nu mari, dar am. De data asta, m-am făcut înțeles mai mult ca înainte. Mă duc la director. Dacă trece pe aici, spuneti-i că l-am căutat. Ah, da, nu face nimic, mi-l duți înapoi (termometrul) data viitoare. Poate îmi găsiți și un titlu. Plec. Pa.

Mircea Cîrloanță